

РОЗДІЛ III

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

УДК 37.015.31

*Бокотей Ліанна Ловрантівна,
кандидат педагогічних наук,
Закарпатський художній інститут, м. Ужгород*

ПОЛІЛОГ КУЛЬТУР ЯК ФАКТОР ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

У статті розглядаються поняття «культура» і «художньо-естетичне виховання», які формують і відображають систему цінностей, вбираючи в себе все найнеобхідніше для виховання творчо мислячої особистості сучасного суспільства. Ефективність змісту навчання декоративно-прикладному мистецтву визначається ступенем проникнення художніх цінностей в поведінку і діяльність дітей, в індивідуальний досвід, світогляд, поведінку. Дослідження з проблеми дитячої художньої творчості доводять, що освоєння дітьми різних видів мистецтва стимулює формування їх художньо-творчої діяльності. Заняття декоративно-прикладним мистецтвом розвивають зір, дотик, художньо-образне й просторове мислення, інтелектуальне і емоційне середовище, розкривають творчий потенціал особистості.

Ключові слова: художньо-естетичне виховання, культура, толерантність, декоративно-прикладне мистецтво.

Постановка проблеми. XXI століття - століття комп'ютерів, обчислювальної техніки і нових технологій. Ми все менше читаємо книги, слухаємо класичну музику, помічаємо красу навколишньої природи. Сучасні технології входять в життя не тільки дорослого, але і підростаючого покоління. У режимі реального часу на Україні суспільство зіткнулося з проблемою духовно-морального і професійного самовизначення особистості. Головну увагу в сучасному художньо-освітньому просторі зосереджено на проблемі естетичного виховання, художньої освіти, відродження традицій культури народів і різних видів декоративно-прикладного мистецтва. Щорічно відбуваються економічні і політичні зміни. На їх фоні висувуються нові вимоги до освіти і виховання підростаючого покоління, спрямовані на формування всебічно розвиненої, духовно-багатої особистості.

Центром уваги в усіх навчальних закладах, є необхідність реалізації гуманізації освіти, де особливу роль набуває художня освіта і естетичне виховання особистості. Мистецька освіта включає в себе основні компетенції і прагне всіляко розкрити творчий потенціал людини. Художньо-естетична освіта активізує життєву позицію, сприяє формуванню світогляду, системи цінностей і ставлення до дійсності. Художньо-естетичне виховання - сфера формування культури почуттів, відкритого сприйняття дійсності і емоційної чуйності на навколишній світ. Саме через мистецтво відбувається передача духовного досвіду людства, що сприяє відновленню порушених зв'язків між генераціями.

Мистецтво повинно стати засобом формування сформування ціннісного ставлення до природи, людини, суспільства; повинна допомогти взаємодіяти зі світом на рівні цінностей і його філософсько-естетичного сприйняття; сформувати ставлення до людини як найвищої цінності; повідомити орієнтири соціальної поведінки; сформувати впевненість у собі, почуття власної гідності і значущості, допомогти подолати тривожність; підготувати до вступу у доросле життя.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Аналіз цієї проблеми здійснено в працях Ю.Борева, Є. Бондаревської, А. Бузова, А. Веремієва, М.Кагана, А. Павловського, Є. Торшилової, В.Шестакова, Є. Яковлева та інших, де розглядаються філософські аспекти формування особистості, теоретичні проблеми, які виступають в якості наукових підстав вивчення природи смаку, а також методологічні аспекти наукового аналізу естетичної свідомості та її складових. Проблемам естетичної свідомості та її розвитку в педагогічному аспекті присвячено наукові праці А. Бузова, М. Кагана, Н.Кіщенко, Л. Когана, Н. Лейзерова, А. Молчанової та інших авторів. Психологічний аспект проблеми естетичного розвитку особистості у своїх дослідженнях розглядали такі психологи, як Л. Виготський, А.Ковальов, І. Кон, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, П.Якобсон. Проблеми естетичного ставлення підростаючого покоління до дійсності, мистецтва, внутрішнього світу особистості розкрито Б. Астаф'євим, А. Бакушинським, Д. Кабалевським, Є. Коротєєвою, А.Малюковим, Н. Фоміною та іншими. Сучасні проблеми в економічному, соціальному та духовному житті суспільства вносять свої корективи у педагогічні цілі, завдання та методи. На сьогодні існує обмежена кількість наукових педагогічних праць, які б висвітлювали сучасні проблеми художньо-естетичного виховання підростаючого покоління у світлі зазначених суспільних проблем.

Мета статті (постановка завдання) – аналіз надбань наукової педагогічної думки у сфері художньо-естетичного виховання підлітків та визначення основних педагогічних проблем сучасності.

Результати дослідження. Сучасному суспільству потрібна творча, талановита, активна особистість, яка вміє відповідати нинішнім умовам і смакам життя, здатна до постійного розвитку і вдосконалення для досягнення цілей, розуміючи високу цінність освіти і навчання. Тому для становлення творчо мислячої особистості особливу значимість мають: тяга до нового, інтенсивне поглиблення знань у своїй галузі інтересів, творчий

потенціал, здатність у вирішенні завдань і проблем, готовність до творчої та конкурентної діяльності. Дані якості необхідно формувати в процесі художньої освіти та естетичного виховання підростаючого покоління. Особливої актуальності набуває увага до національних традицій в культурі і мистецтві, використання їх в процесі естетичного виховання. Декоративно-прикладне мистецтво і народні промисли сприяють формуванню всебічного ставлення людини до дійсності, естетичного освоєння і відображення дійсності в процесі художньо-творчої діяльності.

Культура – це історично розвинута, багатшарова, багатоголоса система створених людиною матеріальних і духовних цінностей, соціальних норм і способів їх розповсюдження та споживання, а також процес самореалізації і саморозкриття творчого потенціалу особистості і суспільства в різних сферах життя» [1]. Культура нерозривна з історією. Кожна епоха залишала свій відбиток у мистецтві світової культури, утворюючи процес історичної спадкоємності, поєднання традицій і новаторства. Підсумком є величезна різноманітність теорій, образів, ідеалів, якими володіє культура і виступає в якості системи цінностей, вбираючи в себе все найнеобхідніше для суспільства.

Нинішній державі і суспільству важливо знати, який вибір зробить особистість, прокладаючи свій життєвий шлях. Адже значущим у створенні шляху до духовної культури особистості є інтерес до життя, краси, творчості, до природи, оточуючих людей і самому собі – це варто виділити як головну мету, досягти якої можна за допомогою системи естетичного виховання.

З урахуванням тенденцій розвитку Закарпаття і поставлених завдань, цільовий компонент естетичного виховання включає в себе виховання особистості, яка вміє мобілізуватися, адекватно оцінювати життєві ситуації, які мають моральні та громадянські пріоритети в сучасному суспільстві. Завдання естетичного виховання: розвиток естетичних почуттів, смаку, інтересу, розвиток естетичного ставлення до культури і мистецтва, формування толерантності, почуття відповідальності, потреби в здоровому способі життя. У змістовний компонент закладається формування особистості, яка налагодить відносини з колективом і з навколишнім середовищем, знаходячи життєві уподобання і долаючи невдачі і розчарування. Методи, засоби та форми дуже різноманітні і залежать від обсягу і якості інформації, організації і діяльності, вікового критерію. Важливу роль відіграє рівень підготовки, майстерність і здібності викладача.

Підростаюче покоління отримує інформацію з різних засобів – теле і інтернет середовища, навчальний простір і колектив, предметний світ, природні явища, літературні твори. Щоб допомогти підростаючим поколінням розібратися у всьому цьому величезному розмаїтті естетичної культури, педагогу необхідно дізнатися про інтереси і пріоритети самого учня і направити його на пізнання того шляху, який йому ближче і зрозуміліше, врівноважуючи причини: науковість, цілісність, систематичність, послідовність, практичність, продуктивність, варіативність і організація. Педагогу важливо пам'ятати що учень – це нинішнє покоління, майбутнє країни, культури і мистецтва. Те що буде закладено зараз, буде впевнено і сміливо йти далі з ними в

життя і в систему суспільних відносин, вбираючи найкраще, перспективне, інноваційне, зберігаючи традиції і культуру.

Освітній простір багатьох регіонів України функціонує в поліетнічному середовищі і характеризується багатонаціональним складом учнів. В таких умовах необхідно звернення до духовного багатства різних культур, національних традицій, які, незважаючи на наявні відмінності, мають єдину моральну основу.

Міжетнічні відносини в Закарпатті характеризуються традиційною толерантністю, яка багато в чому обумовлена історичними умовами. За останні 100 років населення Закарпаття по чергово опинялося у складі п'яти різних державних утворень (Австро-Угорщини, Чехословаччини, Республіки А.Волошина – Карпатської України, Радянського Союзу, незалежної України). У зв'язку з цим етнічна історія регіону характеризується періодами, коли питома вага одних етнічних груп зростала, інших – зменшувалася, що, в свою чергу, відзеркалювалося на відсутності історичного домінування одного з етносів. Саме тому толерантність міжетнічних стосунків саме в цьому регіоні України дає унікальну можливість для аналізу поліетнічного середовища.

Геополітичне положення. Закарпаття розташоване не тільки на межі чотирьох кордонів (Угорщина, Словаччина, Польща, Румунія), але і двох цивілізацій – західної і слов'яно-православної, виконуючи своєрідну роль моста між Європою та Азією. Особливість регіону в тому, що на стику двох цивілізацій «прогресуючий прагматизм Заходу», при взаємодії з героїчною культурою східних слов'ян утворюють тут особливу буферну зону, яка демонструє шлях на співробітництво, взаємовплив і взаємобагачення націй, релігій і культур.

Характерно, що «меншини», як і українське населення області, поряд з рідною та державною мовою, володіють, як правило, ще і іншими мовами. В школах, вищих навчальних закладах існує можливість користуватися як рідною мовою, так і вибрати мову іншої національної меншини (угорську, словацьку, румунську), що знімає потенційну міжнаціональну напруженість.

Закарпаття відомий регіон України, що бурхливо розвивається як безцінна комора природних багатств. Але це і територія з давніми культурними традиціями і унікальною природою. Люди, що тут живуть, століттями виробляли способи адаптації, і досвід «карпатської цивілізації» може бути корисний нашим нащадкам не менше, ніж скарби надр. Учень, пізнаючи те, що оточує його, засвоюючи необхідну інформацію про найближчу дійсність, виявляє інші зв'язки з суміжними явищами, робить висновки, узагальнює, абстрагує, віддавалося б, незначного, виділяє істотне, загальне.

Актуальність проблеми формування толерантності очевидна і зумовлена насамперед зростанням необґрунтованої агресії і насильства в суспільстві, втратою моральних орієнтирів поведінки, розгулом терору і міжнаціональної ворожнечі, конфліктогенним та злочинністю.

Одним з ключових моментів виховання культури міжнаціонального спілкування є набуття учнями знань з історії, культури, традицій свого народу. Подібні заняття доцільно приурочити до народних свят, на яких можна розіграти театралізовану виставу, організувати виставку

робіт учнів. Це уроки літератури, музики, образотворчого мистецтва, народних ремесел, де організована практична діяльність школярів з вивчення традицій і звичаїв різних народів.

Періоди перетворень, зростання національної самосвідомості і духовного відродження народу завжди пов'язані з поверненням до національних культурно-історичних традицій. І нині, коли відзначається підйом громадської активності, ми не можемо не спиратися на вікові традиції народної культури і мистецтва, бо відрив освіти і виховання від національної культури, непідготовленість в національно-культурних питаннях найчастіше створює сприятливий ґрунт для деформацій в міжнародних відносинах, проявів національного егоїзму. Тільки збагатившись духовністю, пізнавши мову, звичаї, мистецтво і цінності культурно-історичних традицій свого народу, людина зможе оцінити загальнолюдські цінності і духовні досягнення інших народів. Це означає, що сьогодні системі шкільного навчально-виховного процесу повинен бути притаманний характер виявлення можливих і ефективних форм і методів для здійснення виховання учнів на народних традиціях і мистецтві, так як найцінніше, що століттями сформоване мудрістю і культурою народу, має стати частиною системи виховання і освіти сучасної школи.

Художньо-естетичне виховання - це виховання за допомогою мистецтва естетичних емоцій і почуттів, художньо-естетичної культури особистості, розвиток сутнісних сил і художньо-творчих здібностей людини, утвердження естетико-гуманістичного ставлення до навколишньої дійсності і мистецтва. Іншими словами можна сказати, що художньо-естетичне виховання покликане, з одного боку, розширювати і поглиблювати знання учнів в області історії і теорії мистецтва, а з іншого, розвивати їхні здібності до художньої творчості; в цьому, на наш погляд, полягає його завдання.

Художньо-естетичне виховання - це формування в людині художньо-естетичного ставлення до дійсності і активізації його творчої діяльності за законами краси.

Умови художньо-естетичного виховання дуже різноманітні. Вони залежать від багатьох умов: обсягу і якості художньої інформації, форм організації та видів діяльності, віку дитини. В основі естетичного виховання лежить спільна діяльність дорослого і дитини в розвитку в нього творчих здібностей до сприйняття художніх цінностей, до продуктивної діяльності, усвідомленого ставлення до соціального, природного, предметного середовища. Естетичне сприйняття життєвих явищ завжди індивідуально і вибірково. В основі його лежить емоційний відгук на прекрасне. Дитина завжди відгукується на красиве в природі, матеріальному світі, мистецтві, на добрі почуття людей. Велике значення при цьому мають особистий досвід малюка, його спонукання, прагнення, переживання [2].

Найважливішими умовами успіху художньо-естетичного виховання особистості є системність і комплексність педагогічних впливів, планомірне здійснення естетичного виховання всіма доступними засобами, тісний зв'язок естетичного виховання з моральним, політичним, правовим, екологічним та іншими аспектами [3].

На наш погляд художньо-естетичне виховання буде більш результативним, якщо воно буде ґрунтуватися

на залученні підростаючого покоління до народного декоративно-прикладного мистецтва, бо:

- по-перше, природа народної творчості та дитячого має багато спільного, тому воно більш доступно для дитячого розуміння;

- по-друге, народне декоративно-прикладне мистецтво найбільш відкрито висловлює ідеали краси і гармонії, духовні естетичні цінності, що таяться в душі народу;

- по-третє, спілкування з творами народного декоративно-прикладного мистецтва, виготовлення аналогічних виробів не тільки виховує в учня творця, а й сприяє формуванню розвинені, утвореної, збагаченої духовно людини;

- по-четверте, звернення до народного декоративно-прикладного мистецтва надає навчально-виховному процесу школи «більше повноти, завершеності, сприяє гармонійному розвитку всіх дрімаючих в людині сил і нахилів» [4].

Крім того, оволодіння школярами доступними їм технічними прийомами народного декоративно-прикладного мистецтва відкриває перед ними нові можливості для власної творчості. Адже, «витоки здібностей і обдарувань дітей - на кінчиках їхніх пальців» [5]. Використання цінностей народного декоративно-прикладного мистецтва у вихованні підростаючого покоління диктується такими міркуваннями:

- *соціальними* (народне декоративно-прикладне мистецтво - це зручний і ефективний засіб для розвитку культури особистості, виховання благородних почуттів, любові до праці);

- *психологічними* (народне декоративно-прикладне мистецтво, в силу його близькості до дитячої художньої творчості, сприйняття дитини дієвий засіб гармонійного розвитку всіх душевних сил, уяви, фантазії, творчих здібностей молоді);

- *естетичними* (спілкування з його творами сприяє вихованню прагнення до добра, правди, краси, що грає важливу роль при розвитку почуття прекрасного, формування естетичного смаку, вміння розуміти і цінувати твори мистецтва, красу природи і навколишньої дійсності);

- *екологічними* (народне декоративно-прикладне мистецтво, будучи поетичним відображенням краси Землі, здатне виховати почуття любові до природи рідного краю і дбайливого до неї ставлення);

- *патріотичними* (спілкування з творами народного декоративно-прикладного мистецтва сприяє залученню молоді до культурно-історичної спадщини свого народу, вихованню любові і поваги до своєї Вітчизни, виховання національної самосвідомості підростаючого покоління).

Таким чином, художньо-естетичне виховання підростаючого покоління має важливе значення в розвитку особистості, формуванні особистісних поглядів, переконань, світогляду і тому є важливим напрямком естетичного виховання.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Народне мистецтво як прямого так і опосередковано (сприйняття творів мистецтва) має вплив на особистість, на вирішення завдання виховання людини в суспільстві гуманістичної орієнтації. Рання художня підготовка необхідна, навіть якщо дитина не буде професійно

пов'язана зі сферою мистецтва або культури; вона знаходить навички саморозвитку особистості, освоєння духовної культури, розвиває емоційну чутливість і т. д. [6].

Художньо-естетичне виховання - це шлях формування особистості відкритого суспільства, розкриття і реалізації її творчого і духовного потенціалу в будь-якій соціальній ролі, один з небагатьох важелів виховного впливу держави на інтелектуальну сферу підростаючого покоління, унікальна історично сформована система освіти в сфері мистецтва, що має значення для всього цивілізованого суспільства.

Якщо суспільство буде так неухважно ставитися до вирішення проблем, пов'язаних з розвитком і творчим вихованням дітей, відтворенням культури, то втрати будуть вагоміші, ніж економічний збиток, буде потрібна зміна декількох поколінь, перш ніж будуть створені умови для повноцінного розвитку людини, створення певного культурного рівня виробництва і людських відносин на шляху просування до цивілізованого суспільства.

Національну культуру часто розуміють вузько, однобічно, обмежуючи її фольклорними зразками - піснями, танцями тощо, але культура народу - це весь устрій його життя, певна система цінностей, світоглядних орієнтирів, взаємовідносин. Ці духовні засади потрібно опановувати в сучасній шкільній та позашкільній практиці. У роботі шкільних та позашкільних навчальних закладів доцільно відмовлятися від надмірного і часто удаваного пафосу, щоб учні мали можливість відкрити нові форми культурного діалогу. Сьогодні в учнів потрібно формувати цілісну художню картину світу, відчуття причетності до національної культури через пряму співучасть у мистецькому житті.

Одним із найважливіших аспектів шкільного та позашкільного художньо-естетичного виховання особистості є пробудження, формування сталого інтересу до гуманістичних цінностей культури різних народів світу, що необхідно з огляду на сучасне існування дітей і молоді в полікультурному просторі, що реалізується якістю ідеї єдності національного та загальнолюдського в культурній спадщині.

Список використаних джерел

1. Балакина Т.И. Мировая художественная культура. Россия IX - нач. XX века. / Т.И. Балакина. - М., 2000. - 520с.
2. Андреев В.И. Педагогика / В.И. Андреев. - Казань: Центр инновационных технологий, 2004. - 608 с.
3. Ариарский М.А. Прикладная культурология / М.А. Ариарский. - СПб, 2001. - 287с.
4. Печко Л.П. Эстетическая культура и воспитание человека / Л.П. Печко - М., 1991. - 175с.
5. Сухомлинский В.А. Духовный мир школьника / В.А. Сухомлинский. - М., 1961. - 223с.
6. Бокотей Л.Л. Психолого-педагогический потенциал этнокультуры как ресурс формирования духовно-нравственного воспитания подрастающих поколений / Л.Л. Бокотей // Психологическая наука и образование (электронный журнал). 2010. — № 3.

В статье рассматриваются понятия «культура» и «художественно-эстетическое воспитание», которые формируют и отражают систему ценностей, вбирая в себя все самое необходимое для воспитания творчески мыслящей личности современного общества. Эффективность содержания обучения декоративно-прикладному искусству определяется степенью проникновения художественных ценностей в поведение и деятельности детей, в индивидуальный опыт, мировоззрение, поведение. Исследования по проблеме детского художественного творчества доказывают, что освоение детьми различных видов искусства стимулирует формирование их художественно-творческой деятельности. Занятия декоративно-прикладным искусством развивают зрение, осязание, художественно-образное и пространственное мышление, интеллектуальную и эмоциональную среду, раскрывают творческий потенциал личности.

Ключевые слова: художественно-эстетическое воспитание, культура, толерантность, декоративно-прикладное искусство.

Concepts «culture» and «artistic and aesthetic education» that form and represent the system of values, absorbing for itself everything that is the most necessary for education of creatively intellectual personality of modern society are examined in the article.

In real-time Ukraine society ran into the problem of spiritually-moral and professional self-determination of personality. Main attention in modern artistically-educational environment is concentrated on the problem of aesthetic education, artistic education, revival of nations' cultural traditions and different types of the decoratively-applied art. Annually, there are economic and political changes. On their background new requirements to education and teaching of rising generation have emerged, which are meant to form a spiritually-rich fully developed personality.

Artistic and aesthetic education is a sphere of forming the culture of feelings, open perception of reality and emotional sensitiveness to the surrounding world. Exactly through an art there is a transmission of spiritual experience of humanity that assists the restoration of the broken connections between generations.

An art must become the means of introduction to the common to all mankind culture; to help to form the valued attitude toward nature, man and society; to help to co-operate with the world at the level of values and its philosophical-aesthetic perception; to form attitude toward a man as the greatest value; to report the reference-points of social behavior; to form a confidence in oneself, self-respect and meaningfulness, to help to overcome an anxiety; to prepare to entering into adult life.

Taking into account tendencies of development in Transcarpathia and the set tasks, the target component of aesthetic education includes the education of personality that is able to be mobilized, adequately estimate life situations, who have moral and civil priorities in modern society. The task of aesthetic education: development of the aesthetic feelings, taste,

interest, development of aesthetic attitude toward a culture and art, forming of tolerance, sense of responsibility, a need in healthy way of life. Creation of personality that will settle relations with a collective and with an environment, finding tastes in life and overcoming failures and disappointments are all comprised in the content component. Methods, means and forms, are various and depend on a volume and quality of information, organization and activity and age criterion. An important role is played by the level of preparation, mastery and capabilities of the teacher.

Efficiency of content of studies of the decoratively-applied art is determined by the degree of penetration of artistic values into behavior and activity of children, into individual experience, world view, and behavior. Researches on issue of child's artistic work prove, that mastering of different types of art by children stimulates formation of their artistically-creative activity. Engaging in the decoratively-applied art is developing the sight, touch, artistically-figurative and spatial thinking, intellectual and emotional environment and opens a creative potential of personality.

Key words: artistic and aesthetic education, culture, tolerance, decoratively-applied art.

УДК 373.31.13

Василинка Марія Іванівна,
старший викладач,
Мукачівський державний університет

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

Стаття присвячена проблемі полікультурного виховання майбутніх учителів початкової школи. Актуальність дослідження обумовлена змінами в суспільно-політичному житті країни і ситуацією формування шкіл багатонаціонального Закарпаття. Розкрито підходи науковців до цього питання. Автором визначено роль етнопедагогіки як чинника полікультурного виховання студентів, обґрунтовано принципи і виявлено особливості системної роботи щодо формування крос-культурних цінностей у майбутніх педагогів.

Ключові слова: полікультурне виховання, професійна підготовка, етнопедагогіка, системний підхід, крос-культурні цінності.

Постановка проблеми. Сучасні реалії і своєрідність історичної ситуації, що склалася в Україні, ініціюють нові мети та завдання освіти. Враховуючи суспільно-політичний стан в державі після Революції гідності, необхідне нове бачення майбутніми педагогами проблеми національного виховання, а саме – на засадах полікультурності. Проблема полікультурної освіти висвітлює зростаючі протиріччя між підвищенням рівня поліетнічності соціального середовища, в якому живе, навчається, працює людина, та його невідповідністю до цих змін. Сьогодні в світі, який стає дедалі динамічнішим, цілісним, невід'ємною складовою функції свідомості особистості є її прагнення вести діалог з людьми інших культур, сформувати уяву про світ в цілому, зберігаючи при цьому знання про свою націю, свій народ, свою державу, усвідомлюючи себе її частиною. Іншими словами, з одного боку – зрозуміти устрій сусідньої держави, а з другого – зберегти свою власну ідентичність.

Глобальні проблеми соціального прогресу людства вимагають широкого залучення молоді до загальнолюдських і національних інтелектуальних цінностей. Адже молодь – це головний соціальний прошарок зі своєрідним світоглядом, що за своєю сутністю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальненим осмисленням сенсу та мети людського існування, через яку вона пропускає, переломлює свої інтелектуально-духовні запити, осмислює та переживає все існуюче, і в такий спосіб реалізовує власну людську сутність. Тому так важлива необхідність формування у молоді готовності до життя в умовах полікультурного простору, у вихованні якого значну роль відіграють етнопедагогічні чинники.

Слід зазначити, що така ідея не нова, проте значимою вона залишається для Закарпаття. Багатонаціональний народ регіону, зберігаючи етнічні відмінності, досяг загалом високої культури спілкування й співжиття. Важливою детермінантою цього є освітні надбання краю, а разом з тим проблема розвитку шкільної освіти у регіоні залишається актуальною для сучасних науковців та педагогів-практиків. Неоднорідність навчальних колективів вимагає реалізації полікультурності як шляху до вироблення толерантності у стосунках між представниками різних груп. Всі, хто навчається, повинні мати рівні можливості соціального розвитку відповідно до своїх потреб, незважаючи на етнічне походження, стать, соціальний статус, релігійні уподобання тощо.

В умовах глобалізації, інтеграції та експансії масової культури залишається актуальною проблема здійснення полікультурного виховання особистості через засвоєння етнічного різнобар'я та збереження культурної самобутності української нації, чому сприяють етнопедагогічні знання.

Аналіз публікацій та досліджень. Ідеї полікультурності мають глибоке коріння і розробляються з сивої давнини видатними мислителями та науковцями. Питанню формування світогляду молоді, її спілкуванню в полікультурному середовищі надавали великого значення як вітчизняні науковці (О. Гаганова, Т. Клінченко, Є. Ковальчук, М. Красовицький, З. Малькова, Л. Супрунова), так і зарубіжні (К. Беннет, Ж. Гай, Дж. Гудлад, С. Ньето, С. Рубінштейн). Полікультурне виховання як соціокультурний феномен представлено у працях І. Беґа,